

— фарміраванню патрэбы і гатоўнасці да далейшай пастаяннай самаадукацыі;

— выхаванню ставоўчых асобасных якасцей (ініцыятывы, самастойнасці, адказнасці, арганізаванасці, умённю пераадолюваць цяжкасці).

Удасканаленне самастойнай працы студэнтаў па замежных мовах дасягаецца праз:

— сувязь яе з аўдыторнай вучэбнай работай;

— умацаванне ўнутры- і міжпрадметных сувязей вывучаемых дысцыплін;

— разнастайнасць, узаемасувязь і ўзаемадзеянне арганізацыйных формаў самастойнай дзейнасці студэнтаў;

— улік індыўідуальных асаблівасцей навучэнцаў, развіццё на гэтай аснове іх інтарэсаў і творчых здольнасцей.

Аналізуючы шляхі ўдасканалення самастойнай работы студэнтаў па замежных мовах, трэба адзначыць, што поспех забяспечваецца не асобнымі спосабамі і прыёмамі, а іх сукупнасцю, абумоўленай зместам і логікай працэсу навучання, комплекснай рэалізацыяй дыдактычных прыёмаў, выкарыстаннем метадаў праблемна-развіваючага навучання, стымуляваннем пазнавальных і прафесійных інтарэсаў студэнтаў.

Баравік В.І.,
выкладчык

НЕКАТОРЫЯ ЗАЎВАП АБ ВЫКАРЫСТАННІ КАНТРАСТУ І ПАРАЛЕЛЬНЫХ КАНСТРУКЦЫЙ У ПРОЗЕ ФРАНЦУЗСКІХ ПІСЬМЕНІКАЎ 18 СТАГОДДЗЯ (на матэрыяле твораў Вальтэра)

Прааналізаваўшы шэраг твораў Вальтэра (Фрапсуа Марі Аруэ, 1664--1778 -- выдатны французскі пісьменнік, адзін з выдатных дзеячаў французскай буржуазнай эпохі), можна вылучыць характэрныя рысы прозы 18 стагоддзя.

Сінтаксіс -- рацыянальны: пераважаюць складаназлучаныя сказы з падпарадкаваннем унутры іх кожнай з частак, прычым частка складаназлучалага сказа ўяўляе цалкам закончанае лагічнае сужэнне, якое раскрывае дрычынна-выніковую сувязь. Складанасць структуры фраз матывавана неабходнасцю сумясціць адзінства думкі з адзінствам фразы.

Кожная фраза ўяўляе сутыкненне лагічна незразумелых недарэчнасцей, прычым будучы яна па гарманічных законах сіметрыі, якая была ўласціва рацыяналістычнай прозе эпохі Адраджэння.

Найбольш характэрнай рысай прозы 18 стагоддзя з'яўляецца сіметрыя, што арганізоўвае ўвесь тэкст. Перш за ўсё яна выяўляецца ў паралелізме сінтаксічных канструкцый, гэта значыць у геаметрыч-

най правільнасці сінтаксічнай пабудовы -- абедзве часткі фразы паралельныя.

Паралельныя канструкцыі з'яўляюцца сродкам вылучэння адзінай альбо некалькіх ідэй, якія выказаны ў сказах ці групах слоў, маючых ідэнтычную сінтаксічную структуру.

Сінтаксічны паралелізм можа суправаджацца адборам лексікі.

Часта сінтаксічнае падабенства сумяшчаецца з паўторам слоў, але важна адзначыць, што сінтаксічны паралелізм сустракаецца і ў сказах з рознай лексікай.

Сустрэкаюцца і лексіка-стылістычныя кантрасці. Лексіка-стылістычнае проціпастаўленне, а таксама проціпастаўленне часовых формаў быцця падтрымліваюць сэнсавы кантрасці, дамівуючы ў прозе 18 стагоддзя.

Трэба адзначыць, што ў прозе гэтай эпохі паслядоўна выкарыстоўваецца сістэма класіцызму: адліства стылю, забяспечанае пэпадзельным папаваннем мовы гаворачага, рацыянальнасць, якая адбываецца ў выкарыстанні прамога сэнсу слова і ў мностве абстрактных назоўнікаў, а таксама традыцыйнасць рытарычных канструкцый.

Сустрэкаецца таксама рублены стыль, характэрны для Мантэск'е, Дзідро, Вальтэра. Рублены стыль -- гэта шэраг кароткіх сказаў, якія змяняюць адзін аднаго і раздзяляюць апісваемае дзеянне на некалькі дробных. Прыхільнасць да рубленага стылю звязана з арыентацыяй аўтараў гэтай эпохі, філосафаў, асветнікаў да інтанацыі вуснай мовы, да салоннай гутаркі.

Перавага сінтаксічных кантрастаў, якія ўключаюць паралельныя канструкцыі, бяспрэчна даказвае, што Вальтэр аддае перавагу гэтым канструкцыям, таму што яны лепш за іншыя дазваляюць пабудаваць фразу так, каб з найбольшай дакладнасцю вызначыць узаемазалежнасць і лагічнае расчліненне паняццяў. Менавіта паралельныя канструкцыі надаюць фразе тую закончанасць і інтанацыйную цэласнасць, да якой імкнуліся філалагі-асветнікі.

Волкава А.С.,
выкладчык
Машпуроўская Л.І.,
канд.філал.наук,
дацэнт

УКЛЮЧЭННЕ СКАЗАЎ З ДЗЕЕПРЫМЕТНІКАМІ ПРОШЛАГА ЧАСУ (PARTICIPLE II) У ЗВЯЗНЫ ТЭКСТ

Сказы існуюць не самі па сабе. У тэксце яны служаць для выражэння звязаных думак. У натуральным працэсе зносін сказы звычайна складаюць толькі частку некаторага складанага цэлага, называемага

большинство дослідчыкаў «шыфразавым адзінствам» (ЭФА), альбо «мікратакстаў», у адрозненне ад усюго моўнага ўтварэння ў агульным (Москальская В.И. Грамматика текста. М., 1981. С.13).

Дзякуючы розным сродкам паміжфразавай сувязі, стварэння зместавае, камунікатыўнае і структурнае адзінства тэксту.

Пры вывучэнні сродкаў, ствараючых адзінства тэксту, патрэбны канкрэтным даследаванні асобных элементаў сказа, якія ўдзяляюць на ўставаўленні сувязі паміж сказамі, складаючымі ЭФА, і выконваюць тым самым тэкстаўтвараючую функцыю. У нашым даследаванні мы паспрабуем выявіць ролю, якую адыгрывае дэспрыметнік прошлага часу ў арганізацыі шыфразовага адзінства.

Гэты дэспрыметнік займае асобнае месца ў радзе дэяслоўных формаў англійскай мовы: ён вяземны, не выўляе сам па сабе такія граматычныя катэгорыі, як час, від, асоба, лік, стан.

Лічыцца, што гэтыя катэгорыяльныя значэнні знаходзіць сваё выўленне ў сказе, а некаторыя з іх і за межамі сказа, а гэта значыць – у ЭФА. Такім чынам, яны сардэчна арганізацыі звязнага тэксту.

З другога боку, разгляд дэспрыметніка прошлага часу, яго словазлучэнняў, канструкцый і сказаў, у якіх ён ўжываецца, з пункту гледжання больш высокага ўзроўню, а менавіта ЭФА, можна раскрыць некаторыя цікавыя асаблівасці дэспрыметнікаў і дэспрыметных словазлучэнняў, на якія не звярталі ўвагі даследчыкі на ўзроўні сказа.

Канкрэтным выпадкі ўключэння ў ЭФА сказаў з дэспрыметнікамі II мы разглядалі на прыкладах, якія ўзяты з кнігі J.Lindsay «Betrayed Spring». М., 1980.

Вось адзін з прыкладаў, калі дэспрыметнае словазлучэнне можа служыць асаблівым элементам усюго ЭФА, выўляе стан або рэзультат з наступным яго раскрыццём: ... they went into the luxurious vast darkness of the cinema. Dick took Pat's hand, but after a while forgot that he held it. When they at last emerged, somewhat dazed, he realized they'd have to hurry to the station ... She seemed still lost in the film world ... she smiled again. (J.L., p.108).

Сказ з дэспрыметнай канструкцыяй можа знаходзіцца ў сярэдзіне ЭФА, будучы прадкачатым ска-зат. Ужыванне дэспрыметніка прошлага часу можа быць прадкачавым і стылістычным асаблівасцю аўтара, і інш. Сустрэкаюцца таксама паралельныя лексічныя канструкцыі і лексічныя паўторы, якія звязваюць два абзацы ў адно ЭФА. Гэтыя прыклады гавораць аб вызначаных заканамернасцях ужывання дэспрыметніка прошлага часу, словазлучэнняў з ім і канструкцый для стварэння звязнага тэксту.

Кудрышкі У.І.,
канд.пед.наук,
дацэнт

ПАРАУНАЛЬНЫ АНАЛІЗ СТАНУ ЗДAROУЯ СТУДЭНТАЎ СПЕЦЫЯЛЬНАЙ МЕДЫЦЫНСКАЙ ГРУПЫ Ў 1987 І 1993 ГАДАХ

На працягу апошніх гадоў мы назіраем заканамернае павелічэнне колькасці студэнтаў, якім па стану здароўя неабходна займацца ў спецыяльным медыцынскім аддзяленні. Так, у 1987 г. іх было 8,8%, ў 1993 – 11,29% ад агульнай колькасці студэнтаў. Зыходзячы з гэтага, быў праведзены параўнальны аналіз захворванняў і антрапаметрычных даных студэнтаў першага курса набору 1987 і 1993 гадоў з мэтай ка-рэспіроўкі метадыкі дзіцячай гімнастыкі і павелічэння яе эфектыўнасці для больш паспяховага адраўлення студэнтаў.

Вырашаючы гэту задачу, мы прааналізавалі дыягназы захворванняў і правялі замесры некаторых даных, характэрных фізічнае развіццё студэнтаў-дзяўчат першага курса факультэта культуралогіі.

Табліца 1
Размеркаванне студэнтаў па дыягназу захворвання

№ п.п.	Захворванні	1987 г. (у %)	1993 г. (у %)
1.	сардэчна-сасудзістай сістэмы	19,14	18,50
2.	органаў зроку	27,69	15,00
3.	органаў дыхання	12,01	16,60
4.	страўнікава-кішачныя, мочапалавыя	19,14	35,90
5.	апорна-рухальныя	12,06	14,00

З табліцы 1 відаць, што ў 1987 г. найбольш характэрнымі ў студэнтаў былі захворванні органаў зроку і сардэчна-сасудзістай сістэмы. У 1993 г. карціна рэзка змяняецца ў бок павелічэння страўнікава-кішачных захворванняў, мочапалавой сістэмы і органаў дыхання, адпаведна: 16,76 і 4,59%. Мы можам гэта тлумачыць забруджаннем навакольнага асяроддзя радыёнуклідамі і павелічэннем колькасці нітратаў у ежы. Разам з тым мы назіраем і некаторае павелічэнне паказчыкаў фізічнага развіцця на фоне змянення вагі цела. Гэта ў апошні час характэрна па прычыне акселерацыйных пралёсаў у арганізме падростаючага пакалення і пагаршэннем рэжыму і якасці харчавання (гл. табл.2).

Трэба адзначыць, што ў 1993 г. колькасць па-ступіўных на першы курс студэнтаў з сельскай мясцовасці скарацілася на 4,4%. Гэта пацвярджае наш